

STORTINGET

Innst. 29 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 2 L (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover (forlengelse av midlertidig unntak fra avkortingsreglene for alderspensjon som følge av covid-19)

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

I proposisjonen fremmes forslag om forlengelse av et tidsbegrenset unntak fra avkortingsreglene for alderspensjon fra tre lovfestede tjenestepensjonsordninger som følge av covid-19.

Lovforslaget gjelder endringer i følgende lover:

- lov 20. mars 2020 nr. 3 om endring i lov om Statens pensjonskasse
- lov 20. mars 2020 nr. 4 om endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv.
- lov 20. mars 2020 nr. 5 om endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere.

Det tidsbegrensede unntaket fra avkortingsreglene for løpende alderspensjon fra Statens pensjonskasse, Pensjonsordning for apotekvirksomhet og Pensjonsordning for sykepleiere gjelder i tilfeller ved beordret tjeneste i forbindelse med covid-19, jf. helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav a til c. Frivillig tjeneste i offentlig helsetjeneste som er nødvendig for å møte et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med covid-19, er likestilt med beordret tjeneste.

Tidsbegrensningen gjelder frem til 1. november 2020. Utviklingen i pandemien tilsier at unntaket bør videreføres. Det er fortsatt aktuelt å hente inn kvalifisert og nødvendig personell ved behov. Det foreslås derfor at unntaket fra avkortingsreglene forlenges frem til 1. juli 2021.

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der unntaket fra avkortingsreglene når det gjelder lov om Statens pensjonskasse, lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. og lov om pensjonsordning for sykepleiere er nærmere beskrevet. Unntakene gjelder frem til 1. november 2020.

Forslag om å forlenge det midlertidige unntaket fra avkortingsreglene for alderspensjon fra de tre lovfestede tjenestepensjonsordningene som følge av covid-19, frem til 1. juli 2021, ble sendt på høring 28. august 2020 med frist 11. september 2020. Den korte høringsfristen ble satt for at lovendringene skulle kunne vedtas av Stortinget innen de midlertidige lovene opphørte å gjelde. Det vises til proposisjonens kapittel 3, der det er nærmere redegjort for blant annet tilleggsmerknader til høringsforslaget.

Det vises til proposisjonens kapittel 4, der det er nærmere gjort greie for status for smittesituasjonen.

Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovfor-slaget er beskrevet i proposisjonens kapittel 5.

Departementets vurdering og forslag

Utviklingen av koronapandemien gjør det fortsatt ønskelig å legge til rette for at kvalifisert og nødvendig personell ved behov kan mobiliseres til arbeid i offentlig helsesektor. Det foreslås derfor at dagens unntaksregel for avkortning av alderspensjon videreføres.

Mobiliseringen kan skje ved at det legges til rette for at personene frivillig melder seg til tjeneste. Avkortings-

reglene medfører at pensjonen på nærmere vilkår kan avkortes eller falle bort, og det vil sannsynligvis være mindre interessant for pensjonister å frivillig melde seg til tjeneste. Det foreslås at inntekt fra frivillig arbeid i offentlig helsetjeneste eller hos private som i henhold til lov eller avtale tilbyr helsetjenester til befolkningen, ikke skal medføre avkorting eller bortfall av pensjon. Som et virkemiddel foreslås det at løpende alderspensjon ikke avkortes eller faller bort på grunn av arbeidsinntekt i forbindelse med utbruddet av covid-19 også i en tidsbegrenset periode fra 1. november 2020. Det foreslås at videreføringen av unntaket forlenges frem til 1. juli 2021.

Begrepet offentlig helsetjeneste skal forstås på samme måte som tilsvarende uttrykk i helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav a. Dette omfatter typisk virksomheter som går inn under lov om spesialisthelsetjenesten m.m., lov om helseforetak m.m. og helse- og omsorgstjenesteloven. Arbeid for private som i henhold til lov eller avtale med det offentlige tilbyr helsetjenester til befolkningen, jf. tilsvarende uttrykk i helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav b, likestilles. Også arbeid for private etter helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav c, likestilles.

I lys av formålet med endringsforslaget oppstilles for frivillig tjeneste et vilkår om at arbeidet må være nødvendig for å møte et ekstraordinært personellbehov i forbindelse med covid-19.

Dersom frivillig tjeneste viser seg ikke å være tilstrekkelig for å håndtere en pandemisituasjon, kan myndighetene med hjemmel i helseberedskapsloven § 4-1 første ledd beordre personell til tjeneste. Det er ikke grunnlag for å sette dem som beordres i en annen stilling enn de frivillige, når det gjelder avkorting eller bortfall av pensjon. Det foreslås derfor tilsvarende regler også for disse.

Også andre pensjonister kan ha behov for å omfattes av unntaket dersom koronapandemien fører til behov innen andre deler av det offentlige. Behovet for en utvidelse av unntaksgruppen vil derfor vurderes fortløpende i tilknytning til utviklingen av pandemien.

Når det er behov for å avklare hva «arbeid i forbindelse med covid-19» faktisk innebærer ut over henvisningen til lov om helsemessig og sosial beredskap bokstavene a, b og c må en slik avklaring skje i dialog mellom arbeidsgiver og arbeidstaker.

Reglene for avkorting av alderspensjon i tjenestepensjonsordningene er knyttet opp til at pensjonisten igjen tar en medlemsberettiget stilling. Forslaget innebærer at inntekt i forbindelse med pandemien ikke avkorter pensjonen. Dersom inntekten medfører at vedkommende fyller vilkårene for en medlemsberettiget stilling, vil pensjonisten fortsatt kunne få rett til medlemskap og de rettigheter som følger medlemskapet. Det legges til grunn at ingen skal tape pensjonsmessig

på den ekstra tjenesten som følge av reglene i tjenestepensjonslovene og samordningsloven, jf. Prop. 53 LS (2019–2020). Dette følges opp særskilt, og det er fremmet et eget høringsnotat om forholdet der det foreslås innført en egen forskrift med hjemmel i samordningsloven § 30.

Enkelte alderspensjonister kan ha pensjon fra kommunale tjenestepensjonsordninger som ikke omfattes av dette fremlegget. Disse ordningene følger i stor grad de samme regler som gjelder for Statens pensjonskasse. I den grad aktuelt personell får pensjon fra en slik tjenestepensjonsordning, forutsettes det at disse ordningene følger samme endring som foreslås her.

Ikrafttredelse og opphør. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget antas ikke å ha budsjettmessige konsekvenser for tjenestepensjonsordningene. Det er vanskelig å anslå hva eventuelle innsparte pensjonsutgifter ville ha vært dersom unntaket ikke ble videreført. Dette avhenger av den enkeltes pensjonssituasjon. Det må antas at færre ville meldt seg til tjeneste dersom pensjonen blir avkortet for arbeidsinntekten.

En videreføring av unntaket gir enkelte administrative konsekvenser for de offentlige tjenestepensjonsleverandørene i forbindelse med inntektskontroll.

I underkant av 300 sykepleiere er omfattet av det midlertidige unntaket fra avkortingsreglene i Pensjonsordning for sykepleiere. For Statens pensjonskasse er det om lag 10 pensjonister som er omfattet.

Det foreslås at endringene trer i kraft straks. Det tidsbegrensede unntaket fra avkortingsreglene opphører å gjelde 1. juli 2021.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Gisle Meininger Saudland og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til Prop. 2 L (2020–2021) Endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover for å forlenge midlertidig unntak fra avkortingsreglene for alderspensjon som følge av covid-19.

Komiteen viser til at utviklingen i pandemien gjør at det fortsatt er ønskelig å legge til rette for at kvalifisert og nødvendig personell ved behov kan mobiliseres til arbeid i offentlig helsesektor. Normalt avkortes alderspensjon ved arbeidsinntekt som vil gi rett til med-

lemskap i en offentlig tjenstepensjonsordning. Avkøringsreglene fører til at pensjonen på nærmere vilkår kan avkortes eller faller bort, og dermed gjør det mindre interessant for pensjonister å frivillig melde seg til tjeneste. For å opprettholde nødvendig helsehjelp i en pågående pandemisituasjon foreslår departementet at inntekt fra frivillig arbeid i offentlig helsetjeneste eller hos private som i henhold til lov eller avtale tilbyr helse-tjenester til befolkningen, ikke skal medføre avkorting eller bortfall av pensjon i en tidsbegrenset periode fra 1. november 2020 frem til 1. juli 2021.

Komiteen støtter på denne bakgrunn forslaget i proposisjonen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti, viser til at apoteksek-toren har egen lovbestemt pensjonsordning. Forslaget til forskrift inkluderer denne pensjonsordningen. Det er likevel lagt inn unntak om innlemmelse for personell under helseberedskapsloven § 1-3 første ledd bokstav h som inkluderer apotek, grossister og tilvirkere av lege-midler. En konsekvens av dette er at samtlige av landets sykehusapotek er utelatt fra den midlertidige ordnin-gen.

Flertallet viser til at farmasøyter ansatt på sykehusapotekene blant annet står for produksjon av kontrastmidler til PET-scannere og produksjon og klargjø-ring av cellegift som administreres til kreftpasienter, i tillegg til øvrige legemiddelleveranser til spesialisthelse-tjenesten.

Covid-19-pandemien har i perioder medført at det har vært krevende å få bemanningsplaner i deler av hel-setjenesten til å gå opp. Flertallet mener forskriften om midlertidige unntaksbestemmelser for avkorting av pensjon må utvides til også å gjelde farmasøyter og andre viktige deler av helse- og sosialtjenesten, under lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial bered-skap § 1-3 første ledd bokstav h.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at personell som stiller til beordret tjeneste under lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 første ledd bokstav h, innlemmes i unntaksbestemmelsene om av-korting av pensjon.»

Flertallet viser til at en rekke enkeltpersoner har bidratt til å få Norge gjennom en krevende situasjon med covid-19. Flertallet støtter forslaget om å utvide ordningen der pensjonister unntas fra avkorting av alderspensjon, men mener det bør vurderes å inkludere flere som har tatt ekstraarbeid fordi det har vært mangel på kvalifisert arbeidskraft. Dette gjelder for eksempel ansatte ved sykehusapotekene, men kan også gjelde an-dre yrkesgrupper.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-partiet, Senterpartiet og Sosialistisk Ven-streparti fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å unnta flere grupper, som ansatte ved sykehusapotekene, fra avkør-ting i alderspensjon og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at vi nå ser en mer normalisert situasjon, der de mest inngripende tiltake-ne rulles tilbake og behovet for ekstra personell reduse-res. Dermed tilsier ikke situasjonen at det er behov for å utvide midlertidige ordninger til å gjelde flere grupper.

Disse medlemmer viser likevel til at det er mul-ig for de som mottar pensjoner fra Pensjonsordningen for apotekvirksomhet (POA), å tiltre stillinger på pensjo-nistvilkår der de kan jobbe uten reduksjon av alders-pensjon. Med gjeldende sats på pensjonistavlønningen er det mulig å ha en årsinntekt på i underkant av 400 000 kroner, som kommer i tillegg til en ureduisert pensjon. Med denne muligheten og dagens smittvernssituasjon er det ikke behov på nåværende tidspunkt for å utvide mid-lertidige ordninger til flere grupper. Skulle situasjonen endre seg slik at det igjen blir et ekstraordinært behov for personell, bør det vurderes om flere berørte grupper burde inkluderes, herunder apotekansatte.

Komiteens medlemmer fra Senterparti-et og Sosialistisk Venstreparti støtter utvidel-sen av de midlertidige reglene, som sikrer at mottakere av løpende alderspensjon ikke får avkortet sine utbeta-linger i tilfeller de blir beordret, eller frivillig deltar, i of-fentlig helsetjeneste for å møte det ekstraordinære personellbehovet i forbindelse med covid-19. Unntaks-regelverket vil sikre at man kan motta pensjon eller AFP samtidig som man jobber og har lønnsinntekt.

Komiteens medlem fra Senterpartiet vi-ser til at samordningsregelverket for offentlig tjeneste-pensjon dessverre er slik at man vil få lavere og lavere tjenstepensjon desto lenger man fortsetter i medlems-berettiget stilling ut over alderen hvor man har kompen-sert for levealdersjusteringen. Dette pensjonsregelverket, som Senterpartiet kaller «samordningsfella», har vi fore-slått å oppheve i Representantforslag 141 L (2019–2020).

Dette medlem registrerer at departementet ser hvor urimelig det ville vært dersom helsepersonellet skulle fått en lavere tjenstepensjon når de omsider er ferdig med tjenesten under pandemien, enn de hadde tidligere.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at samordning er en

integreert del av bruttoordningen som arbeidstakerorganisasjonene ønsket å videreføre i 2009. Det Senterpartiet kaller for «samordningsfella», er ikke noe mer enn ordinær samordning. Offentlig ansatte i disse aktuelle årskullene har en tidligpensjonsordning (AFP) og en bruttoordning som gjør det pensjonsmessig lønnsomt å tre tidlig ut av arbeidslivet. Dette er grunnen til at pensjonen avkortes mot inntekt. Uten en slik avkorting ville alle kunne ta ut pensjon så tidlig som mulig og fortsette i jobb. Grunnen til at ansatte i privat sektor kan motta pensjon, både folketrygd og tjenestepensjon, uten at dette avkortes mot inntekt eller samordnes, er at de selv betaler for tidligpensjonering i form av lavere årlig pensjon. Offentlig ansatte i de aktuelle årskullene får ikke lavere livsvarig pensjon selv om de går av tidlig med AFP eller sær alder.

Disse medlemmer viser til at det hadde gitt store samfunnsøkonomiske gevinster dersom ordningene var lagt om tidligere, og gjort de midlertidige unntakene unødvendige, men det lyktes dessverre ikke å oppnå enighet om en slik omlegging i 2009. For å bøte på et potensielt stort behov for ekstrainsats i helsevesenet har man nå funnet det hensiktsmessig at man midlertidig fraviker prinsippene det ble enighet om i 2009, for en gruppe av offentlig ansatte som det vil kunne være stort behov for under en pandemi. Disse medlemmer mener at å velge å stå videre i stilling ikke kan sammenlignes med de som etter å ha gått av med alderspensjon blir beordret eller frivillig stiller opp som følge av et ekstraordinært behov for ekstra personell under en global, dødelig pandemi.

Komiteens medlem fra Senterpartiet viser til at det under covid-19-pandemien har vært et behov for ekstra innsats fra pensjonerte helsearbeidere.

Det er da dukket opp to spesielle problemer:

- Dersom en ansatt med offentlig tjenestepensjon skulle gjeninntre i en offentlig stilling, skal tjenestepensjonen stoppes. Følgelig vil det være mindre lønnsomt for ansatte å gjeninntre i offentlige stillinger. Netto lønn vil kunne bli så lav at pensjonister som gjør det, i realiteten taper økonomisk på det, eller at belønningen blir for lav.

Det andre problemet er imidlertid langt verre:

- Det innebærer at offentlig ansatte som gjeninntre i offentlig stilling, ikke bare får stoppet sin tjenestepensjon, men når de igjen slutter, skal den omregnes. Da er systemet slik at tjenestepensjonen blir lavere enn den pensjonen vedkommende mottok før man begynte å arbeide på nytt. Dette benevnes blant pensjonsekspertene som den bisarre samordningsfellen. Det er eksempler på at prester, leger og andre helsefagarbeidere, som har gått inn i offentlige stillinger fordi man ellers ikke hadde hatt perso-

nale, har gått i denne fellen. Dersom en arbeider lenge nok, kan tjenestepensjonen forsvinne helt. Et eksempel på det er en tidligere fylkestannlege som gikk inn og gjorde en ekstraordinær innsats for tannhelsen til rusmisbrukere. Det førte til at hans tjenestepensjon da han sluttet som 67-åring, ble redusert fra over 200 000 kr til 0 kr da han igjen sluttet ved nærmere 75 år.

Dette medlem er derfor glad for at regjeringen går inn for å oppheve disse uverdige forholdene for ansatte som gjør en ekstraordinær innsats i covid-19-pandemien.

Dette medlem mener at dette også bør rettes opp slik at det gjelder alle som gjør en ekstraordinær innsats for å avbøte utfordringer i helsesektoren og andre deler av samfunnsøkonomien. Dette vil Representantforslag 141 L (2019–2020) som representanter fra Senterpartiet har foreslått, rette opp.

Dette medlem ser at medlemmene fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener en slik opprydding vil være svært uheldig jf. deres merknad foran. De hevder at dette vil være urimelig fordi ansatte i offentlig sektor som slutter tidligere enn ved 67 år har særskilte pensjonsmessige fordeler. Det hevdes at disse pensjonistene ikke bærer kostnader ved å slutte tidlig. Derfor hevder de at ansatte i offentlig sektor som arbeider ut over normal pensjonsalder, må straffes med lavere tjenestepensjon dess lenger de arbeider etter 67 år pluss levealdersjustering. For de fleste vil dette oppfattes som absurd. Årsaken er at dagens pensjonsregler fører til at offentlig ansatte som arbeider lenger, får lavere og lavere tjenestepensjon dess lenger de arbeider, og arbeider de til 72/73 år, får de null i tjenestepensjon. De taper da fra 1 til 2 mill. kroner i den tjenestepensjonen, de selv har spart opp. Det er dette som blant pensjonsforskere benevnes som samordningsfellen.

Dette medlem mener at slik kan vi ikke ha det. Det må ryddes opp, og det kan enkelt gjøres ved at samordningsfradraget reguleres på samme måte som den offentlige tjenestepensjonen. De offentlig ansatte vil da ikke få høyere pensjon dess lenger de arbeider etter 67 år pluss levealdersjustering, men de beholder den pensjonen de kunne fått om de hadde tatt den ut ved 67 år pluss levealdersjustering.

Dette medlem mener det selvsagt ikke er noen sammenheng mellom dem som må slutte tidlig i arbeidslivet, og dem som arbeider lenger. Det ene gir en ekstra kostnad for økonomien og det andre gir en ekstra positiv effekt for økonomien. Det er dette som er hele begrunnelsen for pensjonsreformen, at den skal stimulere til at flere arbeider lenger. Dessverre argumenterer medlemmene fra Kristelig Folkeparti og Høyre med det motsatte. De som arbeider lenge, skal straffes økonomisk for dette. Det er naturligvis uklokt og dyrt, fordi det

fører til lavere skatteinntekter og lavere verdiskaping og er også negativt for pensjonskassenes økonomi. Resultatet er at det vil føre til at færre arbeider lenger, og med de nevnte virkninger for samfunnsøkonomien.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen vurdere å unnta flere grupper, som ansatte ved sykehusapotekene, fra avkorting i alderspensjon og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding A fremmes av en samlet komité. Komiteens tilråding B fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om endringer i lov om endring i lov om Statens pensjonskasse og enkelte andre lover

I

I lov 20. mars 2020 nr. 3 om endring i lov om Statens pensjonskasse gjøres følgende endring:

Romertall II nr. 2 skal lyde:

2. Lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse § 26 nytt sjettede ledd opphører å gjelde 1. juli 2021.

II

I lov 20. mars 2020 nr. 4 om endring i lov om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. gjøres følgende endring:

Romertall II nr. 2 skal lyde:

2. Lov 26. juni 1953 nr. 11 om pensjonsordning for apotekvirksomhet mv. § 7 nr. 1 første ledd nytt femte og sjettede punktum opphører å gjelde 1. juli 2021.

III

I lov 20. mars 2020 nr. 5 om endring i lov om pensjonsordning for sykepleiere gjøres følgende endring:

Romertall II nr. 2 skal lyde:

2. Lov 22. juni 1962 nr. 12 om pensjonsordning for sykepleiere § 11 tredje ledd nytt andre og tredje punktum opphører å gjelde 1. juli 2021.

IV

Ikrafttredelse

Loven trer i kraft straks.

B.

Stortinget ber regjeringen sikre at personell som stiller til beordret tjeneste under lov 23. juni 2000 nr. 56 om helsemessig og sosial beredskap § 1-3 første ledd bokstav h, innlemmes i unntaksbestemmelsene om avkorting av pensjon.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 16. oktober 2020

Erlend Wiborg

leder

Heidi Nordby Lunde

ordfører

